

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ
Факультет економіки та управління
Кафедра фінансів**

СИЛАБУС

вибіркового освітнього компонента

ФІНАНСИ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ

**підготовки бакалавра
галузі знань 07 Управління та адміністрування
спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування
освітньо-професійної програми Фінанси і кредит**

Луцьк – 2022

Силабус освітнього компонента **ФІНАНСИ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ** підготовки бакалавра, галузі знань 07 Управління та адміністрування, спеціальності 072 *Фінанси, банківська справа та страхування*, за освітньо-професійною програмою Фінанси і кредит

Розробник: Матвійчук Н.М., доцент кафедри фінансів, кандидат економічних наук, доцент

Силабус погоджено:

Гарант освітньо-професійної програми

Наталія Проць

Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри фінансів

протокол № 1 від 29 серпня 2022 р.

Завідувачка кафедри:

Олена СТАЩУК

І. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Денна/заочна форма навчання	07 Управління та адміністрування, 072 Фінанси, банківська справа та страхування, Фінанси і кредит, перший (бакалаврський)	Нормативна
		Рік навчання 2
		Семестр 2-ий
		Лекції Денна 24 год. Заочна 12 год
Кількість годин / кредитів <u>150</u> / 5		Практичні (семінарські) Денна 30 год. Заочна 16 год Лабораторні Денна <u>0</u> год Заочна 0 год Індивідуальні <u>0</u> год.
		Консультації Денна 10 год. Заочна 16 год
		Самостійна робота Денна 86 год. Заочна 106 год
ІНДЗ: немає		Форма контролю: іспит
Мова навчання		<u>українська</u>

ІІ. ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКЛАДАЧА

ППП: МАТВІЙЧУК НАТАЛІЯ МИКОЛАЇВНА

Науковий ступінь: кандидат економічних наук

Вчене звання: доцент

Посада: доцент кафедри фінансів

Мобільний телефон: 096-51-37-409

E-mail: matviichuk.nataliia@vnu.edu.ua

Електронний розклад: <http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>

ІІІ. ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

1. Анотація курсу. Освітня компонента «Фінанси природокористування» належить до переліку вибіркових дисциплін циклу загальної підготовки бакалавра за освітньо-професійною програмою Фінанси, банківська справа та страхування та спрямована на набуття знань про фінансові відносини у сфері природокористування.

2. Пререквізити: базові знання з економіки.

3. Постреквізити. Знання, здобуті при вивченні цієї дисципліни, будуть використані при вивченні дисциплін магістерського рівня: «Податковий менеджмент».

4. Мета і завдання освітнього компонента. Мета – формування еколого-економічного світогляду та набуття навичок застосування фінансових методів у даній сфері при прийнятті управлінських рішень.

5. Основними завданнями освітнього компонента «Фінанси природокористування» є: вивчення особливостей функціонування фінансово-економічного механізму природокористування, в тому числі таких його складових, як стимулювання природоохоронної діяльності, управління фінансовими потоками у сфері природокористування, страхування екологічної безпеки та відповідальності.

Після завершення вивчення дисципліни студенти **зможуть**:

- розробляти і надавати еколого-економічну оцінку господарським рішенням;
- обчислювати суми податків та інших обов'язкових надходжень до бюджету держави та бюджетів територіальних громад (плати за землю, орендної плати, екологічного податку, рентних платежів, платежів за порушення природоохоронного законодавства);
- обґрунтовувати доцільність впровадження заходів щодо збереження навколишнього середовища та раціонального використання природних ресурсів;
- приймати ефективні рішення в управлінні фінансовими потоками у сфері природокористування, страхування екологічної безпеки та відповідальності.

6. Результати навчання (компетентності).

Компетентності, яких студент набуває в результаті вивчення дисципліни:

Інтегральна компетентність (ІНТ)

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в ході професійної діяльності у галузі банківської справи або у процесі навчання, що передбачає застосування окремих методів і положень фінансової науки та характеризується невизначеністю умов і необхідністю врахування комплексу вимог здійснення професійної та навчальної діяльності.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК02. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК13. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК14. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Спеціальні (фахові) компетентності (СК)

СК01. Здатність досліджувати тенденції розвитку економіки за допомогою інструментарію макро- та мікроекономічного аналізу, оцінювати сучасні економічні явища.

СК05. Здатність застосовувати знання законодавства у сфері монетарного, фіскального регулювання та регулювання фінансового ринку.

Програмні результати

ПР01. Знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем.

ПР07. Розуміти принципи, методи та інструменти державного та ринкового регулювання діяльності в сфері фінансів, банківської справи та страхування.

7. Структура навчальної дисципліни **Денна форма навчання**

Таблиця 1

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Лаб.	Конс.	Сам.	Форма контролю/ Бали
Змістовий модуль 1. Теоретичні аспекти фінансів природокористування							
Тема 1. Фінанси природокористування як складова фінансової системи держави	12	2	2	-	1	7	О, Т, (6,6 б)
Тема 2. Фінансово-економічний механізм природокористування	12	2	2	-	1	7	О, Т (6,6 б)
Тема 3. Фінансування природоохоронної діяльності в Україні	14	2	4	-	1	7	О, Т, РЗ (6,6 б)
Тема 4. Фінансове стимулювання раціонального природокористування в Україні	12	2	2	-	1	7	О, Т (6,6 б)
Тема 5. Інституційно-правове забезпечення фінансово-економічного механізму природокористування.	12	2	2	-	1	7	О, Т (6,6 б)
Разом за модулем 1	62	10	12	-	5	35	33 бали
Змістовий модуль 2. Фінансові інструменти стимулювання раціонального природокористування в Україні							
Тема 6. Екологічне оподаткування	15	2	4	-	1	8	О, Т, РЗ (13 б)
Тема 7. Рентна плата	15	2	4	-	1	8	О, Т, РЗ (13 б)
Тема 8. Плата за землю	17	4	4	-	1	8	О, Т, РЗ (13 б)
Тема 9. Оцінка земель	14	2	2	-	1	9	О, Т, РЗ (8,6 б)
Тема 10. Спрощена система	14	2		-	1	9	О, Т, РЗ (8,6 б)

оподаткування сільськогосподарських товаровиробників			2				
Тема 11. Екологічне страхування	13	2	2	-	-	9	О, Т, РЗ (8,8 б)
Разом за модулем 2	88	14	18	-	5	51	65 балів
Всього годин/Балів	150	24	30	-	10	86	100

Форма контролю*: О – опитування; Д – доповідь, ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач/кейсів, ІНДЗ/ІРС – індивідуальне завдання/ робота студента, РМГ – робота в малих групах, МКР/КР – модульна контрольна робота, Р – реферат, аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору тощо.

Заочна форма навчання

Таблиця 2

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Лаб.	Конс.	Сам.	Форма контролю/ Бали
Змістовий модуль 1. Теоретичні аспекти фінансів природокористування							
Тема 1. Фінанси природокористування як складова фінансової системи держави	13	1	1	-	1	10	О, Т, (6,25 б)
Тема 2. Фінансово-економічний механізм природокористування	13	1	1	-	1	10	О, Т (6,25 б)
Тема 3. Фінансування природоохоронної діяльності в Україні	14	2	1	-	1	10	О, Т, РЗ (6,25 б)
Тема 4. Фінансове стимулювання раціонального природокористування в Україні	15	1	2	-	2	10	О, Т (12,5 б)
Тема 5. Інституційно-правове забезпечення фінансово-економічного механізму природокористування.	13	1	1	-	1	10	О, Т (6,25 б)
Разом за модулем 1	68	6	6	-	6	50	37,5 балів
Змістовий модуль 2. Фінансові інструменти стимулювання раціонального природокористування в Україні							
Тема 6. Екологічне оподаткування	14	1	2	-	2	9	О, Т, РЗ (12,5 б)
Тема 7. Рентна плата	14	1	2	-	2	9	О, Т, РЗ (12,5 б)
Тема 8. Плата за землю	12	1	2	-	2	9	О, Т, РЗ (12,5 б)
Тема 9. Оцінка земель	13	1	1	-	1	9	О, Т, РЗ (6,25 б)
Тема 10. Спрощена система оподаткування	15	1	2	-	2	10	О, Т, РЗ (12,5 б)

сільськогосподарських товаровиробників							
Тема 11. Екологічне страхування	13	1	1	-	1	10	О, Т, РЗ (6,25 б)
Разом за модулем 2	82	6	10	-	10	56	62,5 балів
Всього годин/Балів	150	12	16	-	16	106	100

Форма контролю*: О – опитування; Д – доповідь, ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач/кейсів, ІНДЗ/ІРС – індивідуальне завдання/ робота студента, РМГ – робота в малих групах, МКР/КР – модульна контрольна робота, Р – реферат, аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору тощо.

6. Завдання для самостійного опрацювання.

Самостійна робота полягає в підготовці до модульного контрольного оцінювання, опрацюванні лекційного матеріалу, рекомендованої літератури, питань, винесених на самостійне вивчення і розв’язування задач.

IV. ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Політика викладача щодо здобувача освіти. Відвідування занять дає можливість отримати задекларовані загальні та фахові компетентності, вчасно і якісно виконати завдання. Пропущені заняття можна відпрацьовувати у визначений час згідно графіка консультацій. За умови індивідуального навчального графіка студент має можливість отримати позитивну оцінку завдяки виконанню планових та контрольних завдань. У будь-якому випадку студенти зобов’язані дотримуватися термінів, визначених для виконання усіх видів робіт, передбачених курсом.

Відвідування занять є обов’язковим компонентом оцінювання. Навчання також може відбуватись в онлайн формі з використанням програми Zoom або Teams office 365 за погодженням із керівником курсу за наявності об’єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування та ін.). Недопустиме користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття в цілях, не пов’язаних із навчанням.

Політика щодо академічної доброчесності. Виконані завдання студентів мають бути їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикавання джерел, списування, втручання в роботу інших осіб є прикладами можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахування чи нижчої оцінки залежно від масштабів плагіату чи обману, що регламентовано Положенням ВНУ ім. Лесі Українки «Про систему запобігання та виявлення академічного плагіату».

Політика щодо дедлайнів і перескладання. Пропущені заняття відпрацьовуються у визначений викладачем час без зниження оцінки.

Зарахування результатів, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті. Результати навчання, отримані у формальній, неформальній та/або інформальній освіті, які за тематикою, обсягом вивчення та змістом відповідають як освітньому компоненту в цілому, так і його окремому розділу, темі (темам), індивідуальному завданню, які передбачені силабусом навчальної

дисципліни, зараховуються за наявності відповідного документу (сертифікат, свідоцтво, посилання тощо), які визначають тематику, обсяги та перелік результатів навчання (https://vnu.edu.ua/sites/default/files/2021-02/Polozhennia_%20vyznannia_rezultativ_navchannia_formalnii.pdf). Для зарахування визнаються сертифікати, отримані на платформі відкритих онлайн-курсів Prometheus або інших ресурсах.

Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній та/або інформальній освіті, відбувається в семестрі, що передує семестру початку вивчення освітнього компонента, або першого місяця від початку семестру, враховуючи ймовірність не підтвердження здобувачем результатів такого навчання.

V. ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ

Форма підсумкового семестрового контролю – залік.

Семестровий залік виставляється студенту за умови виконання ним завдань, передбачених силабусом освітнього компонента. Мінімальна позитивна кількість балів – 60 балів. Здобувач освіти може додатково скласти на консультаціях із викладачем ті теми, які він пропустив протягом семестру (з поважних причин), таким чином покращивши свій результат рівно на ту суму балів, яку було виділено на пропущені теми.

Повторне складання заліку допускається не більше як два рази з кожного освітнього компонента: один раз – викладачеві, другий – комісії, яку створює декан факультету.

Питання до заліку

1. Завдання, предмет і метод фінансів природокористування.
2. Еколого-економічні інструменти: принципи формування і механізми дії.
3. Фінансові методи стимулювання природоохоронної діяльності та раціонального природокористування.
4. Оцінка природного багатства України.
5. Фінансове забезпечення природоохоронної діяльності. Джерела фінансування екологічних заходів та програм.
6. Фонди охорони навколишнього природного середовища.
7. Цільове використання фінансових ресурсів фондів охорони навколишнього природного середовища.
8. Проблеми та перспективи фінансування природоохоронної діяльності в Україні.
9. Суть та значення екологічного оподаткування.
10. Платники екологічного податку. Об'єкт та база оподаткування.
11. Ставки екологічного податку.
12. Порядок обчислення та сплати екологічного податку.
13. Зарубіжний досвід екологічного оподаткування.
14. Проблеми екологічного оподаткування в Україні та шляхи їх вирішення.
15. Рентна плата за користування надрами для видобування корисних копалин.

16. Рентна плата за користування надрами в цілях, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин.
17. Рентна плата за користування радіочастотним ресурсом України.
18. Рентна плата за спеціальне використання води.
19. Рентна плата за спеціальне використання лісових ресурсів.
20. Рентна плата за транспортування нафти і нафтопродуктів, транзитне транспортування трубопроводами природного газу та аміаку територією України.
21. Порядок нарахування і сплати рентної плати в Україні.
22. Екологічне страхування: суть, мета та значення.
23. Об'єкт та суб'єкти екологічного страхування. Умови екологічного страхування.
24. Договір екологічного страхування.
25. Світовий досвід екологічного страхування.
26. Поняття «забруднення» в екологічному страхуванні, класифікація збитків.
27. Проблеми та перспективи проведення екологічного страхування в Україні.
28. Сутність майнових податків та їх значення в податковій системі.
29. Особливості справляння податку на майно в Україні.
30. Світовий досвід майнового оподаткування.
31. Особливості справляння податку на нерухоме майно в Україні.
32. Порядок справляння туристичного збору в Україні.
33. Оцінка земель в Україні.
34. Нормативна грошова оцінка земельних ділянок та принципи її здійснення.
35. Експертна грошова оцінка земельних ділянок та порядок її проведення.
36. Особливості проведення оціночної діяльності у сфері оцінки земель.
37. Проблеми оцінки земель в Україні та напрями їх вирішення.
38. Особливості справляння плати за землю в Україні.
39. Платники плати за землю. Об'єкт і база оподаткування.
40. Пільги щодо сплати плати за землю.
41. Ставки земельного податку.
42. Порядок обчислення і сплати плати за землю фізичними і юридичними особами.
43. Індексація нормативної грошової оцінки земель
44. Орендна плата: ставки, порядок обчислення та сплати.
45. Проблеми земельного оподаткування в Україні.
46. Напрями вдосконалення плати за землю в Україні.
47. Сутність і функції статистики навколишнього середовища.
48. Аналіз статистики з охорони та раціонального використання водних ресурсів.
49. Аналіз статистики з охорони атмосферного повітря.
50. Аналіз статистики з охорони земельних і лісних ресурсів.
51. Поняття і зміст державного управління природокористуванням і охороною навколишнього природного середовища.
52. Державні органи управління природокористуванням загальної компетенції.
53. Державні органи управління природокористуванням спеціальної компетенції.

54. Суть та значення екологічного права.
55. Система екологічного законодавства України.
56. Екологічні права та обов'язки громадян.
57. Екологічна політика: суть та необхідність здійснення.
58. Мета і принципи екологічної політики.
59. Стратегічні цілі і завдання національної екологічної політики.
60. Завдання національної екологічної політики, спрямовані на екологічно збалансоване використання природних ресурсів.

VI. ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Бали	Зміст
90-100	відмінно
83-89	добре
75-82	
67-74	задовільно
60-66	
0-59	незадовільно з можливістю повторного складання

VII. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

Основна

1. Матвійчук Н. М. Фінанси природокористування: навч. посіб. Луцьк: Терен, 2019. 284 с.
2. Гуторов О. І. Проблеми сталого землекористування у сільському господарстві: теорія, методологія, практика: монографія. Харків: ХНАУ, 2010. 405 с.
3. Данилишин Б. М. Екологічна складова політики сталого розвитку. Донецьк: Юго-Восток, Лтд, 2003. 255 с.
4. Економіка довкілля і природних ресурсів: навч. посіб. / за заг. ред. П. Т. Бубенка. Харків: ХНУМГ, 2014. 280 с.
5. Канонішена-Коваленко К. Екологічний податок від А до Я. Київ: Фондація «Відкрите Суспільство», 2017. 108 с.

Додаткова

1. Варламова І. С. Екологічне оподаткування як основа сталого розвитку національної економіки. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. № 8. С. 807–809. (дата звернення: 12.02.2019).
2. Іщук Л. І., Ніколаєва А. М., Пиріг С. О. Фінансове забезпечення сфери охорони навколишнього природного середовища у контексті сталого розвитку України та її регіонів. *Економічний форум*. 2016. № 2. С. 161–167.
3. Веклич О. О. Нинішня модель фінансово-бюджетної децентралізації екологічного оподаткування як інституціональний чинник посилення екологічних викликів. *Аналітична записка Комітету з питань екологічної політики, природокористування та ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи*. URL:

http://komekolog.rada.gov.ua/komekolog/control/uk/publish/article?art_id=58930&cat_id=45228(дата звернення: 12.02.2019).

4. Голян В. А., Андросук І. І. Економічний механізм природокористування: рентна плата за користування надрами. Бізнес Інформ. 2017. № 8. С. 148–158.

5. Голян В. А. Плата за природні ресурси в умовах децентралізації: інвестиційний аспект. Інвестиції: практика та досвід. 2016. № 7. С. 7–16.

Інтернет-ресурси

1. Податковий кодекс України від 02 груд. 2010 р. № 2755-VI. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

2. Environmental tax revenues. *Eurostat*. URL: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=env_ac_tax&lang=en.

3. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456-VI URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>

4. Методика нормативної грошової оцінки земель несільськогосподарського призначення (крім земель населених пунктів): Постанова Кабінету Міністрів України від 23 листоп. 2011 р. № 1278. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1278-2011-%D0%BF>

5. Методика нормативної грошової оцінки земель сільськогосподарського призначення: Постанова Кабінету Міністрів України від 16 листоп. 2016 р. № 831. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/831-2016-%D0%BF>

6. Про відходи: Закон України від 5 берез. 1998 р. № 187/98-ВР. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/187/98>

7. Про затвердження переліку видів діяльності, що належать до природоохоронних заходів: Постанова Кабінету Міністрів від 30 верес. 2014 р. 1147-96-п URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1147-96-%D0%BF>

8. Про затвердження Положення про Державний фонд охорони навколишнього природного середовища: Постанова Кабінету Міністрів від 7 трав. 1998 р. № 634-98-п URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/634-98-%D0%BF>.